

Neobvyklá sezónnost výskytu klíšťové encefalitidy v České republice (do 44. týdne 2010)

Tick borne encephalitis in the Czech Republic to week 44 of 2010

Milan Daniel, Vlasta Danielová, Bohumír Kříž, Čestmír Beneš

Souhrn • Summary

Výskyt onemocnění klíšťovou encefalitidou v první polovině roku byl výrazně nižší než v roce předešlém. Vše nasvědčuje tomu že v podzimních měsících došlo k druhé vlně případů onemocnění, tak jak tomu bylo například v roce 2006. Geografická distribuce případů podle okresu pravděpodobné infekce se v posledních letech zásadním způsobem neliší.

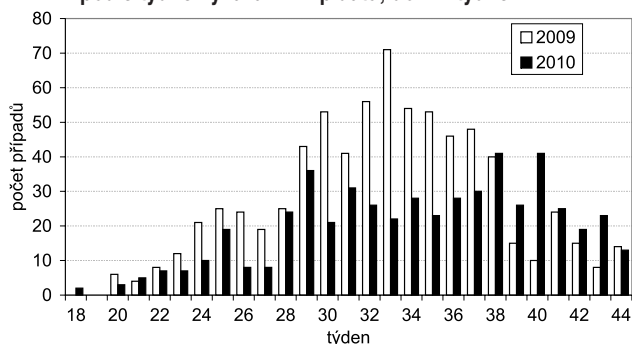
The incidence rate of tick-borne encephalitis (TBE) was clearly lower in the first half of 2010 than in the previous year. The available data suggests a second increase in TBE cases in autumn 2010, e.g. similarly to 2006. The geographical distribution of cases by district of probable infection has not varied substantially over the last years.

Zprávy EM (SZÚ, Praha) 2010; 19(10): 297–298.

Klíčová slova: klíšťová encefalitida, klimatické podmínky, geografická distribuce onemocnění
Keywords: tick-borne encephalitis, climatic conditions, geographical distribution of cases

Křivka sezónního výskytu lidských nákaz virem klíšťové encefalitidy (KE) má obvykle ustálený průběh s jaroletní vlnou vrcholící v červenci a druhým (zpravidla nižším) vrcholem v září. Tento druhý vrchol je někdy nevýrazný, případně i chybí. Případy registrované v roce 2010 (EPIDAT) vykazují odlišný sezónní průběh. Ačkoliv jde o předběžné výsledky (do 44. týdne), které ještě budou doplňovány, je zřetelné, že sezónní křivka postrádá obvyklý jaroletní vrchol. Zatímco v předchozím roce (2009) vzbudil pozornost časný a prudký jarní vzestup [1], v letošním roce v jarním období křivka postupně a rovnoměrně stoupá jen s nevýraznou letní kulminací.) Zatímco v první polovině sezóny 2010 byl celkový počet registrovaných případů pod dlouhodobým celostátním průměrem, vzestup výskytu onemocnění v druhé polovině léta a později (do 44. týdne) doplnil celkový počet na úroveň celostátního průměru v poslední dekádě. (Graf 1.)

Graf 1: KLÍŠŤOVÁ ENCEFALITIDA, ČR, 2009–2010, podle týdne vykázaní v Epidatu, do 44. týdne

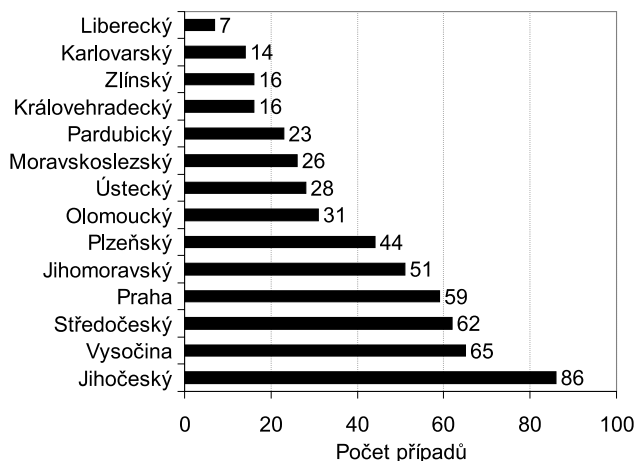

Popisovaný nezvyklý průběh sezónnosti s maximem v pozdním létě a začátkem podzimu byl poprvé také zaznamenán v r. 2006, kdy navíc způsobil, že v tomto roce byl registrován absolutně nejvyšší počet (1026) případů od r. 1971 [2]. Situace popisovaná v onom roce, zásadně ovlivněná výjimečně dobrou houbařskou sezónou, se zřejmě opakovala také letos. Sezónnost KE podmiňují sezónní změny aktivity přenašeče klíšťe *Ixodes ricinus* v interakci s rekreačními aktivitami lidí uskutečňovanými ve volné přírodě. Oba faktory jsou ovlivňovány meteorologickými podmínkami a jejich změnami v průběhu jednotlivých sezón. Zatímco většina rekreačních aktivit (táboření, chataření, turistika, lov apod.) je realizována s intenzitou bez větších meziročních rozdílů, houbaření, které má v České republice dlouhodobou tradici a oblibu, vykazuje velké meziroční rozdíly podmíněné úrodou hub. Lidé přicházejí při jejich hledání a sběru do míst, která jsou právě vysoce riziková vzhledem k možnému výskytu infikovaných klíšťat (hraniční části lesních habitatů, tzv. ekotony). Navíc mediální zprávy o houbařských rekordech zvyšují zájem o houbaření a tak i počty návštěvníků rizikových míst.

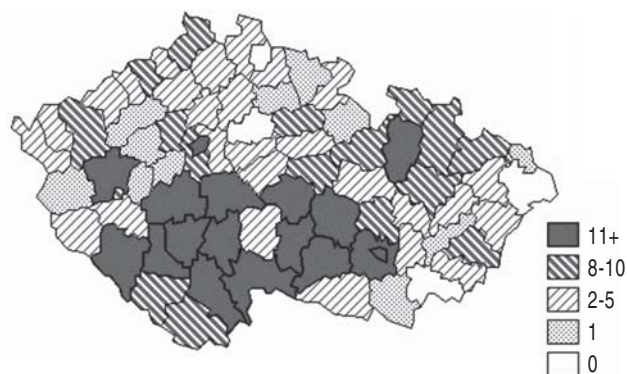
Pokud jde o distribuci případů onemocnění KE v jednotlivých krajích České republiky (graf 2, 3 a kartogram) v roce 2010, lze ve srovnání s předchozími lety konstatovat prakticky setrvalý stav. Jihočeský kraj zůstává dlouhodobě nejvíce postižen (co do absolutního počtu i incidence na 100 000 obyvatel). Na druhé místo se dostal kraj Vysočina v průběhu této dekády a od roku 2006 přesahuje 2,5 násobně celostátní průměr [3].

U tří nemocných z kraje Vysočina nelze zcela vyloučit alimentární přenos syrovým kravským mlékem. Ve dvou případech se jednalo o mléko zakoupené na farmě, tzv. ze dvora a v jednom případě o mléko z automatu. Tito nemocní nezjistili před onemocněním přísátí klíšťe. Podobný případ s anamnézou pití mléka z automatu byl hlášen také z Hradce Králové. Ani tato pacientka ne-

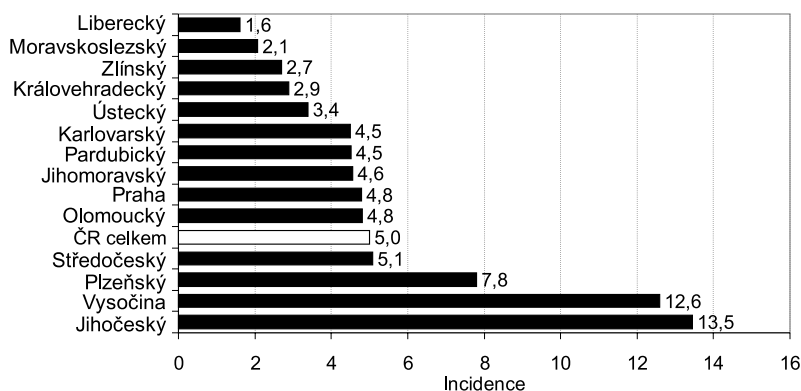
Graf 2: POČET PŘÍPADŮ KE podle krajů do 44. týdne 2010

Kartogram: VÝSKYT PŘÍPADŮ KLÍŠŤOVÉ ENCEFALITIDY hlášených do 44. týdne 2010 v Epidatu (podle okresu pravděpodobné infekce)

Graf 3: INCIDENCE KE na 100 000 obyvatel podle krajů do 44. týdne 2010

udávala přísátí klíštěte. Ačkoli vznik (přenos) těchto čtyř a patrně i dalších případů zůstává neobjasněný, protože prakticky vždy je přítomen i exponující faktor pobytu v přírodě a jedná se o sporadická onemocnění, je v zájmu veřejného zdravotnictví ocenit toto sledování, pokračovat v něm a nadále v Epidatu používat dohodnuté kódy „ZE DVORA“ a „AUTOMAT“ u všech infekcí, kde přenos syrovým nepasterizovaným mlékem přichází v úvahu.

LITERATURA

- [1] Kříž B, Beneš Č. Incidence klíšťové encefalitidy v České republice do 33. týdne roku 2009. *Zprávy EM (SZÚ, Praha)* 2009; 18 (7-8): 250–252.
- [2] Daniel M, Kříž B, Danielová V, Beneš Č. Sudden increase in tick-borne encephalitis cases in the Czech Republic, 2006. *Int J. Med. Microbiol* 2008; 298(S 1): 81–87.
- [3] Danielová V, Kliegrová S, Daniel M, Beneš Č. Influence of climate warming on tick-borne encephalitis expansion to higher altitudes over last decade (1997-2006) in the Highland Region (Czech Republic). *Central European Journal of Public Health* 2008; 16: 4–11.

Doc. MUDr. Milan Daniel, DrSc.

Doc. MUDr. Bohumír Kříž, CSc.

Odbor epidemiologie infekčních nemocí
COČ, SZÚ

MUDr. Čestmír Beneš

Odbor vědeckých informací a biostatistiky
COČ, SZÚ